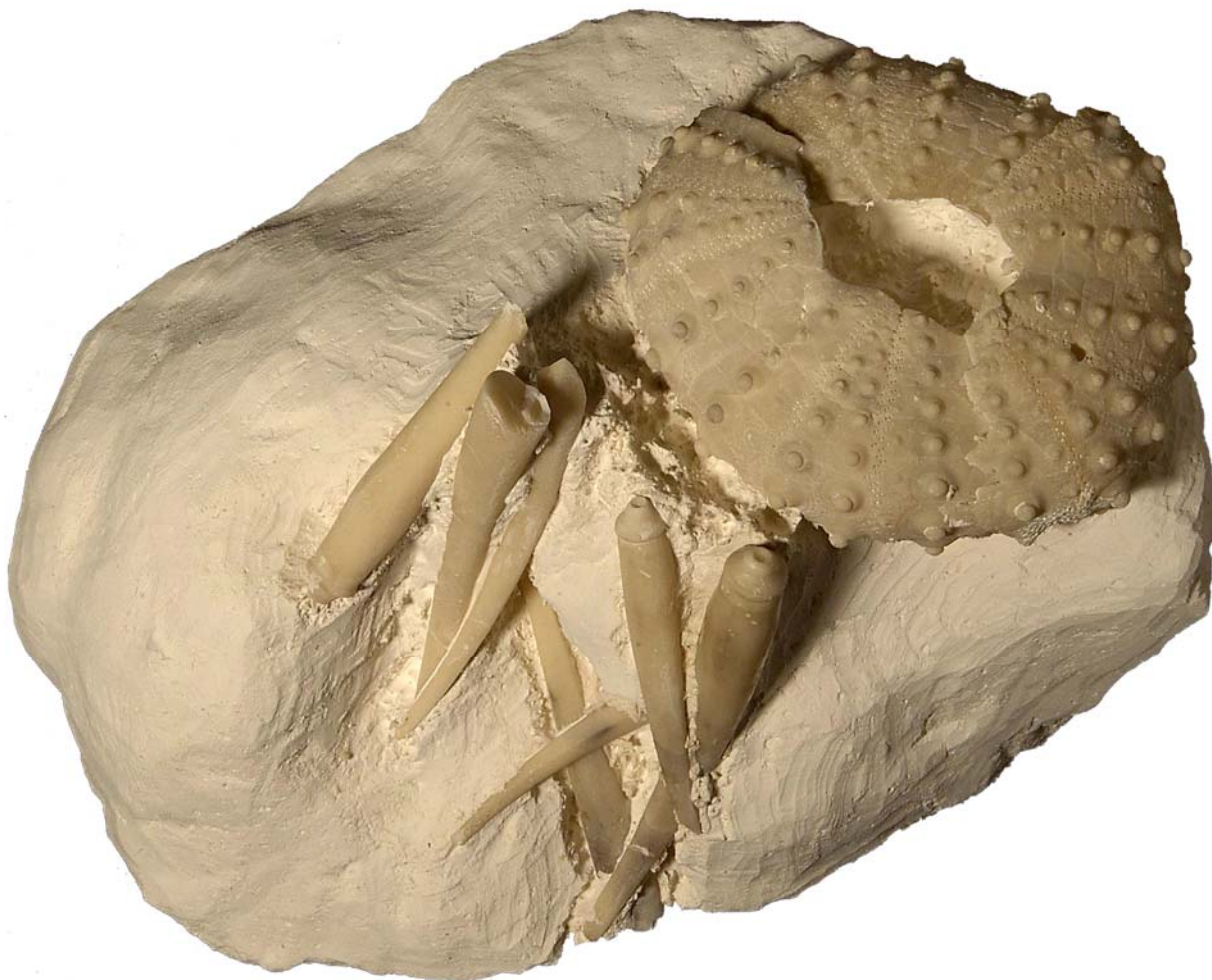

Evaluering af DK 733, et regulært søpindsvin, *Gauthiosoma princeps* med pigge. fra skrivekridtet, Møns Klint (v/ Graaryg)

Finder: Mette Hofstedt, Sjølund Gade, 6093 Sjølund Tlf. 7557 5793

Findested: Stranden ved Graaryg, Møns Klint. **Geologisk alder:** Tidlig Maastrichtien.

Fotografi: Sten L. Jakobsen, SNM (Geologisk Museum).

Beskrivelse: Mål: Selve skallen (corona) er ca. 60 mm i diameter. DK 733 består af et stykke skrivekridt med en corona og mindst 7 tilhørende primærpigge. Stykket er fint og nænsomt præpareret og vil derfor egne sig udmærket til såvel forskning som udstilling. Stykket er fundet på stranden ved Møns Klint neden for Graaryg, kridtflagen mellem Store Stejlebjerg og Nellerende Nakke. Det, som er specielt for DK 733, og som gør det værdigt til danekræ-undersøgelse er, at **skallen er associeret med pigge**. Der kendes en del frie skaller af denne art og en del "løse" pigge, men her fra Danmark er dette det **første samhørende fund**. Piggene er perfekte til en fuldstændig beskrivelse af alle dele af dem. Det er fund som dette, der på sikker grund kan udvide vores viden om et fossil, hvis natur det ellers er at "falde fra hinanden". I litteraturen nævnt herunder har jeg søgt beskrivelser af pigge hørende til denne art (*Gauthiosoma princeps*, tidligere *Phymosoma princeps* og oprindeligt *Cidarites princeps*). Det er ikke meget, der er fundet, ej heller i det tyske område, hvor arten ellers er noget mere almindelig end i Danmark. Kun yderst sjældent er man sikker på piggenes tilhørsforhold, ellers er det kun formodninger. I den oprindelige beskrivelse af arten hos von Hagenow (1840) synes samhörigheden at være til stede (se beskrivelsen herunder som "Appendix 1"). I AP-H (2013, afsnit v/ Udo Frerichs) tavle 32 på side 243 vises en skal med tilhørende pigge, angiveligt "vor art". Men en nøjere undersøgelse af porerne på skallens øvre side (aborale side) synes at vise, at det ikke kan

være den påståede art, fordi porerne overhovedet ikke viser det biserialt arrangement, som de skulle ved *Gauthiosoma princeps*.

Bedømmelse: DK 733 er et af de sjældne, virkelig sammenhørende eksemplarer af *Gauthiosoma princeps* med dets pigge. Det har derfor videnskabelig værdi. Da det samtidig er fint præpareret, vil det også gøre sig i udstillingssammenhæng. **DK 733 bør efter min opfattelse erklæres for Danekræ.** Som erstatningsbeløb foreslår jeg XX kr.

Opsøgt litteratur:

AP-H, 2013. Fossilien aus dem Campan von Hannover. Arbeitskreis Paläontologie Hannover. 3. Auflage, 2013. ISBN 978-3-938385-57-9.

von Hagenow, F, 1840. Monographie der Rügen'schen Kreide-Versteinerungen, II. Abteilung: Radiarien und Annulaten. Neues Jahrbuch für Mineralogie, Geognosie, Geologie und Petrefakten-Kunde. Jahrgang 1840. Stuttgart.

Jagt, JWM, 2000. Late Cretaceous-Early Palaeogene echinoderms and the K/T boundary in the southeast Netherlands and northeast Belgium – Part 4: Echinoids. – Scripta Geol., 212: 181-375. Leiden.

Nestler, H, 1982. Die Fossilien der Rügener Schreiekreide. Die Neue Brehm-Bücherei. A. Ziemsen Verlag. Wittenberg Lutherstadt.

Ravn, JPJ, 1928: De regulære Echinider i Danmarks Kridtaflejringer. - D. Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skrifter, Naturvidensk. og Mathem. Afd. 9. Række. I. 1.

Schlüter, Cl, 1883. Die Regulären Echiniden der norddeutschen Kreide. I. Glyphostoma. Der Königlich Preussischen geologischen Landesanstalt. Berlin.

Smith, AB & Jeffery, CH, 2000. Maastrichtian and Paleocene Echinoids: A key to world faunas. Special Papers in Palaeontology 63, The Palaeontological Association, London.

Med venlig hilsen. Aarhus, den 7. april 2014.

Søren Bo Andersen, sba@geo.au.dk
Geologisk konservator emerit., palæontolog
Institut for Geoscience, Aarhus Universitet

APPENDIX 1

Citat fra von Hagenow 1840, p. 658:

Cidarites princeps. Neben einem Bruchstücke dieser Art liegen 4 Stacheln, die vielleicht dazu gehören; sie gleichen den bei GOLDFUSS XL, 2 h am meisten, indem sie rein zylindrisch sind und eine scharfe Spitze haben. Die Gelenk - Warze ist abgestumpft konisch und etwas ausgehöhlt; bei grossen Stacheln ist diese Aushöhlung mit einem gefalteten Ringe eingefasst. Der Gelenk-Ring tritt scheibenförmig und scharf gerandet vor und ist nebst dem unteren Theile des Stachels äusserst zart gerippt. Die Rippen verschwinden nach einer Länge von 2''' plötzlich und der übrige Theil des Stachels ist bis zur Spitze glatt.

Neben einem anderen Bruchstücke dieser Art, welches im Innern einer Ostrea vesicularis mittelst Feuerstein-Masse angeheftet ist, steckt theilweise im Feuerstein verborgen eine Anzahl Stacheln, die den vorbeschriebenen am unteren Ende ganz gleich, am oberen aber vom Gelenk-Ringe ab plattgedrückt, an der Spitze oft rinnenförmig ausgehöhlt und fein, längsgerippt sind. Das längste freie Exemplar dieser Art hat 1" 1'''